

CONTRIBUȚIA LUI CAROL DAVILA CA PROMOTOR AL TERAPIEI BALNEARE PE BAZE ȘTIINȚIFICE ÎN ROMÂNIA SECOLULUI XIX

Șef lucr. dr. *Roxana Miclăuș*¹, prof.univ.dr. *Nicolae Marcu*²,
Prof.univ.dr. *Liliana Marcela Rogoza*¹, șef lucr.dr. *Alina Mihaela Pascu*¹

¹Facultatea de Medicină, Universitatea „Transilvania” Brașov

²Universitatea de Medicina si Farmacie „Carol Davila”, București

Abstract:

The paper holds together data pointing the personality and competence of Carol Davila, general and doctor of Romanian army. In the second half of 19th century he became visible in the Romanian balneology as chief of military service and reformed the Romanian balnear system which was destroyed and ignored from more that fifth years. Davila's actions could form together a very good model for a management plan including the following main targets:

1. The study of material base and resources and new investments for developing (listing the balnear patrimony and the level of damaging in the time of taking over, extending and building new installation and centres - Pucioasa 1864, cleaning and protecting the springs – Căciulata 1866 and others).
2. The development of research in balneology (starting chemical analysis of Olănești, Pucioasa and Călimănești mineral waters) and the international advertise of researches' results in the aim of mineral water evaluation and commercialization (Wien exhibition 1873, Bruxelles exhibition 1893, Congress of hydrology Paris 1889).
3. The organization of legal and scientific frame for research and treatment activities and for development of balneology in Romania (Davila contributed to the birth act of Society of Hidrology, Bucharest 1868, made contribution to balnear law, public authorities and institutions in balnear field).
4. Human resources development (he pointed the necessity of physicians' education in balneology and had the initiative to bring medical students to have practice in Olanesti centre).

Key words: resources, research, balneology, mineral waters, balnear legal and scientific frame.

„Miracolul Davila”, așa cum a fost numit de istoricii vremurilor, a intrat în legătură cu realitatea românească la începutul celui de-al șaselea deceniu al secolului al XIX-lea, când mana providenței îl aduce la București și, în contextul istorico-economico-politic al sfârșitului de secol XIX, va deveni unul dintre cei mai mari organizatori sanitari pe care i-a avut România.

Născut în 1828 în Italia, în zona Parma, și-a petrecut copilăria în Germania, a urmat liceul la Limoges, Franța, apoi Școala preparatorie de medicină și farmacie din Angers, Facultatea de medicină din Paris în 1853. La vârsta de 25 de ani, la terminarea studiilor medicale, doctorul Carol Davila este trimis în Țara Românească „în slujba oștirii”. Corespondența sa dezvăluie motivația, misiunea și răspunderea pe care Davila și le-a asumat la acceptarea postului: „Trebuie să consideri șederea dumatile în Valahia ca o misiune de explorare științifică...” (Scrisoare a doctorului G. Gastonet către Carol Davila).

La momentul sosirii în Țara Românească, serviciul militar românesc trecuse prin două decenii de reformă prin aplicarea „Regulamentului organic” (1832) și apoi dezvoltat ca urmare a legiurii „întinderea așezămintelor sanitare și îmbunătățirea serviciului medical” (1853). Existau de asemenea două școli sanitare pe care Davila reușește să le unească într-o singură instituție, căreia i-a asigurat fundamente temeinice și apoi dezvoltarea progresivă.

Din punctul de vedere al istoriei balneare, datele din literatură evidențiază personalitatea și competența generalului Carol Davila. Acesta se impune în balneologia românească în a doua jumătate a secolului XIX, când, fiind îndreptățit de funcția administrativă de șef al serviciului militar, va reforma pe baze științifice sistemul balnear românesc, distrus și ignorat la acel moment de mai bine de 50 de ani. La sfârșitul celor șapte decenii ale secolului al XIX-lea, se distingeau două aspecte definitorii ale utilizării factorilor naturali, și anume

„perioada pucioasei” în primele trei decenii și apoi a „perioadei nămolului” în următoarele trei decenii, iar în ceea ce privește stațiunile balneare și turistice, deceniul al treilea va consemna progrese în cunoașterea și utilizarea actului de naștere al câtorva stațiuni: Olănești, Călimănești, Pucioasa, Boboci. Ciuma din perioada 1828-1830 a influențat cunoașterea și valorificarea apelor minerale, prin „catagrafierea” tuturor izvoarelor de către Comitetul carantinilor, în scopul evaluării disponibilității acestora în urma calamității.

Acțiunile sale concrete s-au însumat în ceea ce ar putea fi astăzi un model foarte bun al unui plan managerial, care include:

1. *Studiul bazei materiale și a resurselor existente și noi investiții de dezvoltare.* Astfel, are loc inventarierea patrimoniului balnear și al gradului de distrugere în momentul preluării. Din dorința de a ajuta dezvoltarea balneologiei și de a ridica nivelul științific, la doar un an de la numirea sa în fruntea Serviciului militar (1863) Carol Davila dispune trecerea la sisteme mai moderne de exploatare a apelor minerale, precum și realizarea unor analize actualizate. De asemenea, se propune și planifică extinderea și construirea de noi instalații balneare la Pucioasa în 1864 și se fac intervenții pentru reanalizarea apei. În 1866 se realizează curățirea izvorului 1 de la Căciulata și protejarea printr-un dig față de viiturile Oltului. La Olănești existau la momentul vizitei lui Carol Davila un număr de patruzeci de izvoare, însă tehnica de captare era foarte simplă și va permite distrugerea sistemelor de către inundațiile din 1895.
2. *Dezvoltarea cercetării în domeniul balneologiei și promovarea rezultatelor pe plan internațional.* Carol Davila inițiază analiza chimică a apelor minerale de la Olănești, și Călimănești. La Pucioasa în 1864 se fac intervenții pentru reanalizarea apei, care se va realiza însă abia peste opt ani prin activitatea judicioasă a chimistului Bernath-Lendway Alfred Nicolaus în 1870. Această continuă muncă lui Carol Davila, care analizase în urmă cu 15-19 ani izvoarele de la Olănești, Bughea, Predeal și Balta Albă, și reușește ca în 1873 să finalizeze, după șase ani de muncă susținută, analiza detaliată a cincizeci de izvoare

- minerale din Muntenia. „Revista Științifică” nr. 6/1873 va publica un catalog al apelor minerale, care va însoți mostrele de ape la expoziția de la Viena („Studiu asupra apelor minerale, sulfului, mineralelor fosili, petrolului și a ducturilor preparate din petrol”). Carol Davila, *inițiază* de asemenea *acțiuni de promovare a stațiunilor balneare*. În acest scop reușește să convingă un mare număr de medici și specialiști pentru a participa la acțiunile convergente de promovare și stimulează curiozitatea studenților medicinisti pentru a cunoaște, învăța și aplica mai târziu noile cunoștințe de balneologie și balneoterapie. Deoarece efectele principale ale izvoarelor erau înregistrate prin aplicarea în cura internă și doar secundar și minim se observau efecte prin aplicarea în cura externă (acțiuni specifice perpetuate și constatate și astăzi la Olănești), preocuparea principală a fost aceea de promovare a izvoarelor minerale. La Olănești au apărut prima dată tăblițele care indicau modul de utilizare al apelor minerale și o listă a patologiilor care se pot trata cu aceste ape. Tăblițele se înlocuiau periodic, având texte cu conținut mai simplu sau mai complex, în funcție de calitatea și nivelul de instruire al pacienților. În scopul valorificării științifice a apelor minerale românești se sprijină participarea apelor minerale românești la expoziția de la Viena în 1873, la Bruxelles în 1893, la Congresul de hidrologie de la Paris în 1889. Faima apelor românești va depăși granițele țării, celebra de acum apă de Căciulata fiind recunoscută pentru efectele sale în vindecarea afecțiunilor renale prin folosirea în cura internă. Carol Davila o va recomanda în 1869 lui Napoleon al III-lea care și-a exprimat dorința unei cure în stațiune, dar care se va reduce la trimiterea apei îmbuteliate la Paris, din cauza evenimentelor politice nefavorabile.
3. *Organizează cadrul legal și științific de desfășurare a activităților de cercetare, tratament și dezvoltare a balneologiei în România.* Doctorul Davila își aduce aportul la înființarea Societății de hidrologie la București în 1868, având ca scop cercetarea și punerea în valoare a stațiunilor din țară și contribuie la apariția legislației balneare, a

autorităților publice și a instituțiilor de profil. În 1874 este adoptată „Legea sanitară”, care prevedea în domeniul balnear ca administratorii izvoarelor minerale să efectueze obligatoriu „studii esate asupra calitatiloru apeloru mineralii”, lucrări pentru „conservare’a isvoareloru”; de asemenea, se prevedea prin lege ca „bolnavii să găsească în stabilimentu...totu confortulu necesariu”. Această legislație este binevenită într-o perioadă în care apele minerale era tratate incorect și nu erau apreciate, ocrotite, igienizate, iar condițiile din stațiuni erau foarte proaste, baza materială fiind rudimentară.

4. *Formarea resurselor umane.* Evidențierea necesității educării medicilor în domeniul balneologiei, este subliniată de inițiativa generalului Carol Davila de a pregăti medicii tineri în spiritul folosirii factorilor naturali prezenți pe teritoriul țării. În acest deziderat se încadrează și vizitarea în mai multe rânduri a stațiunii Olănești cu Școala de medicină din București și hotărârea de a aduce studenții în medicină în stațiune pentru a face practică și a studia efectul curativ al izvoarelor.

Nici o perioadă de până atunci nu realizase dezvoltarea și transformarea atât de

rapidă a societății și progresul economic și cultural, care și-a pus amprenta pe înflorirea tuturor științelor, la loc de cinste fiind medicina, prin preocuparea pentru igienă, sănătate, condiții mai bune de muncă și viață și în mod particular, pentru utilizarea extinsă, judicioasă și cu deosebit respect pentru sursele și resursele naturale, pentru exploatarea factorilor naturali, a căror însemnătate a depășit granițele micii României. În acele timpuri a trăit doctorul Carol Davila, muncind vizionar pentru reformarea sistemului sanitar și a învățământului românesc, care îi datorează atât respectul, considerația și recunoașterea meritelor sale, cât și cinstirea numelui său prin performanțe și reforme sanitare moderne și îndrăznețe corespunzătoare condițiilor prezentului.

Bibliografie selectivă

1. Barbu G., *Carol Davila si timpul sau*, Ed. Științifică, București 1958
2. Gomoiu V., *Din istoria medicinei și a învățământului medical în România*, București 1923
3. Pricajan A., *Din trecutul balnear al României*, Ed. Științifică, București 1999, ISBN 973-44-0262-5